Honderdjarige Koninklijke Vereniging van eervol ontslagen officieren van de Nederlandse Krijgsmacht

✱ ✱ ✱ Op 16 april van dit jaar herdenkt de bovengenoemde Koninklijke Vereniging het heuglijke feit dat zij een eeuw geleden werd opgericht, met het doel te streven naar een verbetering van de maar al te vaak erbarmelijke financiële positie van vele gepensioneerde officieren. In 1877 was namelijk de regering doende met een herziening van de militaire pensioenwet van 28 augustus 1851, en het zag ernaar uit dat aan de beoogde verbeteringen géén terugwerkende kracht zou worden verleend. Dat betekende een ernstige tegenslag voor met name de officieren die als gevolg van de bezuinigingen van 1842 en 1849 in een lage rang op een armzalig pensioen waren gesteld en die — zelfs al waren zij meermalen gedecoreerd — minder inkomsten genoten dan onderofficieren of administratieve ambtenaren van het departement. Voor hen was dat te bitterder omdat een recente wetswijziging in België de pensioenen aldaar wél met terugwerkende kracht had opgetrokken.

Op initiatief van de gepensioneerde Ikol der cavalerie R. A. L. Pélerin werd een vergadering belegd waarin de wenselijkheid werd besproken van een vereniging welke de billijke belangen zou kunnen behartigen van de gepensioneerde officieren en hun lot zou kunnen verbeteren. De daartoe uit de vergadering benoemde commissie — bestaande uit Igens Van Meurs, Van der Duyn van Maasdam en Knoops, genms Hardenberg, Le Clercq en Mansfeldt, en de initiatiefnemer als secretaris, allen zelf gepensioneerd — bereidde met bekwame spoed de statuten en de reglementen voor en zo kon op 16 april de *Vereniging van Gepensioneerde Officieren van het Nederlandsche Leger* worden opgericht.

De jonge vereniging mocht zich al aanstonds in een voorspoedige groei verheugen. Uit de samenstelling van de voorbereidingscommissie kon reeds worden afgelezen dat ook de hooggeplaatsten waren begaan met het lot van hun subalterne collega's en dat zelfde gevoelen bewoog vele actief dienenden zich ook als buitengewoon lid te doen inschrijven. Het Vorstenhuis droeg de vereniging al evenzeer een warm hart toe: kort na de Koninklijke goedkeuring der statuten aanvaardde ZM de Koning het beschermheerschap, gevolgd door het verlenen van het predikaat „Koninklijke" en een schenking van *f* 187.000; ZKH Prins Frederik bleek bereid het erevoorzitterschap te bekleden en zijn broers Willem, Alexander en Hendrik traden toe als ereleden. Een zo geprononceerde vorstelijke steun voor een zo prille vereniging mocht met recht als uitzonderlijk worden beschouwd, en de toevloed van nieuwe leden ondervond daarvan dan ook gunstige stimulansen: bijna 800 leden in het eerste jaar was een aantal dat duidelijk bewees dat het officierscorps, zowel actief dienend als post-actief, de noodzaak tot in de bres springen voor de gedupeerde collega's had begrepen.

Het zou echter te veel gevergd zijn, te verlangen dat er onmiddellijk al tastbare resultaten van het streven zouden worden behaald. De tijd was uiteraard te kort om nog invloed te kunnen oefenen op de totstandkoming van de nieuwe pensioenwet, die dan ook op 29 mei 1877 in werking trad zónder de zozeer begeerde retroactiviteit. Dientengevolge begon de vereniging zich in te spannen voor verbetering van de laagste en lagere pensioenen, maar zonder daarmee succes te boeken: de overheid bleek niet bereid een hand toe te steken aan haar vroegere militaire dienaren — „nil novi sub sole" — en het begrip Staatszorg had onder de liberale kabinetten van honderd jaar geleden geen al te grote inhoud kunnen krijgen. Om toch de nood enigermate te kunnen lenigen besloot daarom de Algemene Vergadering van 1881, de verenigingsinkomsten geheel ten goede te doen komen aan het geven van *bijslag* op de zeer lage pensioenen van hen die daaraan behoefte hadden. Bovendien werden soms uitkeringen gedaan aan noodlijdende weduwen en wezen, en werd steun verleend in geval van ziekte of overlijden. In de eerste 25 jaar keerde de vereniging aan bijslagen *f* 130.000 uit en aan andere hulp *f* 37.000. In aanmerking nemende dat over dat zelfde tijdvak

aan contributies rond ƒ 35.000 binnenkwam, zal het duidelijk zijn dat de hiervoor gememoreerde Koninklijke gift — waaruit in diezelfde periode ƒ 175.000 aan inkomsten voortvloeide — van doorslaggevend belang is geweest en gebleven voor de realisering van de doelstellingen van de vereniging. Voor de statistici is het ongetwijfeld interessant dat tot en met 1962 aan bijslag een bedrag van ƒ 262.307,50 werd uitgekeerd. Het uitsterven van de categorie der zeer laag en laag gepensioneerden, alsmede de aanzienlijke verbetering van de overheidsvoorzieningen maakten het geven van bijslagen na 1962 overbodig. De hulpverlening aan weduwen of wezen — soms ook in gevallen waarin de overledene geen lid van de vereniging was geweest — vindt nog steeds voortgang, uiteraard onder volledige geheimhouding van de identiteit der begunstigden. De Algemene Bijstandswet, de Algemene Weduwen en Wezenwet en de Algemene Ouderdomswet hebben deze vorm van steunverlening niet overbodig kunnen maken. Vaak blijft hulp noodzakelijk om te voorkomen dat iemand met een zeer gering, of in het geheel geen, weduwenpensioen dreigt te verkommeren op een onaanvaardbaar laag bestaansniveau. In totaal heeft de vereniging van haar oprichting af tot en met 1976 een bedrag van bijna ƒ 700.000 uitgekeerd aan leden, weduwen en wezen. Daarbij moet dan wel worden bedacht dat een uitgavenpost van zo'n ƒ 10.000 — het jaarbedrag aan uitkeringen rond de eeuwwisseling — in onze tijd zou moeten worden gelijkgesteld met circa ƒ 111.000 in verband met de stijging van de kosten van levensonderhoud die sinds het begin van de twintigste eeuw in ons land 1010% heeft bedragen.

Ook op het gebied van de indirecte inkomensverbetering heeft de vereniging zich actief betoond. Zo trachtte zij reeds in de eerste jaren van haar bestaan de minister te bewegen, geneeskundige verzorging van gepensioneerden in en door de garnizoens-geneeskundige inrichtingen mogelijk te maken. Die poging leek te zullen slagen toen de minister instemde met een proefneming waarbij zes maanden lang aan de gepensioneerde leden van de vereniging, die in Den Haag, Breda of Haarlem woonden, op recept van de burgerarts geneesmiddelen mochten worden verstrekt door de garnizoensapotheek tegen betaling van een vergoeding voor de extra werkzaamheden die dat meebracht. Helaas bleef het bij een proef, omdat de minister weigerde het benodigde geld — voor alle garnizoenen ƒ 2.000 à ƒ 2.200 — in zijn begroting op te nemen. Het is overigens wel interessant te bedenken dat deze eerste poging, door de vereniging gewaagd op 16 juli 1877, mag worden gezien als een voorloper van de huidige zg. 5%-ziektekostenregeling, die op 27 april 1976 als KB in Staatsblad 281 verscheen.

De vereniging, die op 6 december 1956 haar naam wijzigde in *Koninklijke Vereniging van gepensioneerde officieren van Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht,* omdat de oorspronkelijke benaming „leger" na het zelfstandig worden van de luchtmacht niet langer van toepassing mocht worden geacht op het geheel, en ten slotte op 12 augustus 1966 haar huidige naam aannam, heeft in de loop der jaren herhaaldelijk haar statuten moeten wijzigen om wille van de aanpassing aan nieuwere omstandigheden. Zo werd recent — op 30 september 1971 — het lidmaatschap opengesteld voor eervol *ontheven* officieren en voor officiersweduwen. Momenteel is dan ook de mogelijkheid geschapen dat eervol ontheven of ontslagen beroeps- en reserveofficieren van de drie krijgsmachtdelen, en hun weduwen, toetreden als lid.

De belangenbehartiging is er, vooral als gevolg van de steeds gecompliceerdere sociale wetten, in de laatste decennia zeker niet eenvoudiger op geworden. Het lag dan ook wel voor de hand dat de *Koninklijke Vereniging van eervol ontslagen officieren van de Nederlandse Krijgsmacht* er goed aan zou doen een streep te zetten onder de periode waarin zij geheel zelfstandig de belangen van haar leden en medebelanghebbenden kon dienen, zij het dat incidenteel soms werd samengewerkt met verenigingen van actief dienende officieren. Die streep werd metterdaad gezet, en wel op 1 januari 1967, toen de vereniging toetrad tot de Centrale Raad voor de Behartiging der Pensioenbelangen (CRBP), welke de gemeenschappelijke belangen van overheidspersoneel na dienstverlating behandelt; de specifiek militaire belangen zijn evenwel gelaten aan de competentie van de vereniging die zich toen op dat gebied reeds negentig jaar lang had bewezen.

Uit het vorenstaande moge duidelijk zijn geworden dat de *Koninklijke Vereniging van eervol ontslagen officieren van de Nederlandse Krijgsmacht* in de honderd jaren van haar bestaan een hooglijk gewaardeerde helpster is geweest in tal van noodsituaties. Dat het aantal daarvan thans aanzienlijk is verminderd, is zeker voor een deel te danken aan de bundelende functie die zij vervulde ten opzichte van zowel gepensioneerden als actief dienenden; de aldus zich manifesterende korpsgeest ten bate van de noodlijdenden heeft ongetwijfeld

bijgedragen tot betere sociale opvattingen, en mede daardoor ook tot betere voorzieningen. Nu die vooruitgang is geboekt heeft de vereniging een deel van haar activiteiten verlegd naar de voorlichtingssector: in haar periodieke mededelingenblad verschaft zij haar leden essentiële informatie over de meest uiteenlopende pensioenproblemen en andere rechtspositionele vraagstukken. Ontegenzeglijk voorziet zij daarmee in een reële behoefte.

De kort na de oprichting reeds gesmede band met het Vorstenhuis is onverminderd hecht gebleven: Hare Majesteit de Koningin is thans Beschermvrouwe en Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard is erevoorzitter. Men zou dat wel mogen zien als „de kroon op de doelstellingen van de vereniging", en zeker zou het onjuist zijn dat te willen afdoen als louter een formaliteit.

Als op 16 april a.s. het honderdjarig bestaan zal worden gevierd — in de Jaarbeurs te Utrecht — zou eigenlijk de dank hoorbaar gemaakt moeten kunnen worden van de zeer velen die het aan deze jubilerende vereniging dankten dat zij niet verkommerden. Daarbij een ogenblik stil te staan past de lezers van de Militaire Spectator. Hen daartoe op te wekken was het oogmerk van deze beschouwing, die ten rechte eindigt met onze welgemeende gelukwensen aan de honderdjarige Koninklijke Vereniging van eervol ontslagen officieren van de Nederlandse Krijgsmacht. Van harte!